

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

21 päivänä kesäkuuta 2018*

Ennakkoratkaisupyyntö – Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa – Asetus (EY) N:o 44/2001 – Toimivalta työsopimusta koskevissa asioissa – 20 artiklan 2 kohta – Työnantaja, joka on haastettu vastaamaan sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, jossa hänellä on kotipaikka – Työnantajan vastakanne – Toimivaltaisen tuomioistuimen määrittäminen

Asiassa C-1/17,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Corte d'appello di Torino (Torinon ylioikeus, Italia) on esittänyt 21.12.2016 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 2.1.2017, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Petronas Lubricants Italy SpA

vastaan

Livio Guida,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja L. Bay Larsen sekä tuomarit J. Malenovský, M. Safjan (esittelevä tuomari), D. Šváby ja M. Vilaras,

julkisasiamies: Y. Bot,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Petronas Lubricants Italy SpA, edustajinaan L. Failla, G. Crespi ja A. Valentini, avvocati,
- Livio Guida, edustajinaan U. Oliva ja C. Germano, avvocati,
- Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan P. Pucciariello, avvocato dello Stato,
- Euroopan komissio, asiamiehinään M. Heller ja F. Moro,

kuultuaan julkisasiamiehen 7.3.2018 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1) 20 artiklan 2 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Livio Guida, jonka kotipaikka on Puolassa, ja hänen entinen työnantajansa, Italian oikeuden mukaan perustettu Petronas Lubricants Italy SpA -niminen yhtiö (jäljempänä PL Italy), jonka kotipaikka on Italiassa, ja jossa on kyse siitä, että yhtiö on irtisanonut Guidan.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

- 3 Asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan 11, 12, 13 ja 15 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(11) Tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sääntöjen ennustettavuuden on oltava hyvä, ja niiden on perustuttava periaatteeseen, jonka mukaan toimivaltainen tuomioistuin määräytyy pääsääntöisesti vastaajan kotipaikan perusteella, ja vastaajan kotipaikan tuomioistuin on aina toimivaltainen, lukuun ottamatta joitakin tarkoin rajattuja tapauksia, joissa riidan kohteen tai osapuolten sopimusvapauden vuoksi jokin muu liittymäperuste on oikeutettu. Oikeushenkilöiden kotipaikka olisi määriteltävä itsenäisesti yhteisten sääntöjen avoimuuden lisäämiseksi ja toimivaltaristiriitojen välttämiseksi.

(12) Asianmukaisen lainkäytön helpottamiseksi tai tuomioistuimen ja riita-asian läheisen yhteyden vuoksi tulisi olla vaihtoehtoisia toimivaltaperusteita vastaajan kotipaikan mukaan määräytyvän toimivaltaperusteen lisäksi.

(13) Vakuutus-, kuluttaja- ja työsopimusten osalta heikompa osapuolta olisi suojeltava hänen etujensa kannalta suotuisammilla tuomioistuimen toimivaltaa koskevilla säännöksillä kuin mitä yleiset säännökset edellyttävät.

--

(15) Lainkäytön yhdenmukaisuus edellyttää, että rinnakkaiset oikeudenkäynnit saadaan mahdollisimman vähiin ja on varmistettava, ettei kahdessa jäsenvaltiossa anneta keskenään ristiriitaisia tuomioita. Olisi säädettävä selkeästä ja tehokkaasta järjestelmästä vireilläolon ja yhdessä käsiteltävien kanteiden ratkaisemiseksi sekä vireilletuloajankohdan määrittämisessä esiintyvien kansallisten erojen välttämiseksi. Kyseinen päivämäärä olisi tämän asetuksen soveltamiseksi määriteltävä itsenäisesti.”

- 4 Saman asetuksen II luvun 2 jaksoon, jonka otsikko on ”Eriytynen toimivalta”, kuuluvan 6 artiklan 3 alakohdan mukaan henkilöä, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, vastaan voidaan nostaa kanne, ”jos kysymyksessä on vastakanne, joka perustuu samaan sopimukseen tai seikkaan kuin pääkanne, siinä tuomioistuimessa, jossa pääkanne on vireillä”.
- 5 Kyseisen asetuksen II luvun 5 jaksossa, joka muodostuu 18–21 artiklasta, vahvistetaan toimivaltasäännöt työsopimusta koskevissa asioissa.
- 6 Saman asetuksen 18 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Työsopimusta koskevassa asiassa tuomioistuimen toimivalta määräytyy tämän jakson säännösten mukaisesti, jollei 4 artiklasta ja 5 artiklan 5 kohdasta muuta johdu.”

7 Asetuksen N:o 44/2001 19 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Työnantajaa vastaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, voidaan nostaa kanne

- 1) sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, missä tämän kotipaikka on, tai
- 2) toisessa jäsenvaltiossa
  - a) sen paikkakunnan tuomioistuimissa, missä työntekijä tavallisesti työskentelee, tai sen paikkakunnan tuomioistuimissa, missä hän viimeksi työskenteli, tai
  - b) jos työntekijä ei tavallisesti työskentele tai ei työskennellyt yhdessä ja samassa valtiossa, sen paikkakunnan tuomioistuimissa, missä työntekijän palvelukseen ottanut toimipaikka sijaitsee tai sijaitsi.”

8 Kyseisen asetuksen 20 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Työnantaja voi nostaa kanteen ainoastaan sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, missä työntekijän kotipaikka on.

2. Tämän jakson säännökset eivät vaikuta oikeuteen nostaa vastakanne siinä tuomioistuimissa, jossa alkuperäinen kanne on tämän jakson mukaisesti vireillä.”

9 Kyseisen asetuksen 21 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tämän jakson määräyksistä voidaan poiketa toimivaltaa koskevalla sopimuksella ainoastaan, jos:

- 1) sopimus on tehty riidan syntymisen jälkeen; tai
- 2) sopimus antaa työntekijälle oikeuden nostaa kanne muissa kuin tässä jaksossa tarkoitetuissa tuomioistuimissa.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 10 PL Italy otti Guidan palvelukseensa vuonna 1982, ja vuonna 1996 hänet siirrettiin samaan konserniin kuuluvaan puolalaiseen Petronas Lubricants Poland sp.z o.o:hon (jäljempänä PL Poland), joka oli kokonaan PL Italyn omistuksessa ja jossa hän toimi pääjohtajan tehtävissä johtajan asemassa vuodesta 1998 lähtien. Guida teki PL Polandin kanssa vuonna 2001 Puolan oikeuden mukaisen rinnakkaisen määräaikaisen työsopimuksen, jota jatkettiin uudistamalla se useaan kertaan siten, että viimeisen uudistamisen jälkeen sen päättämispäivä oli 30.4.2016. Guidalle annettiin 17. ja 29.4.2014 päivätyillä kahdella kirjeellä tiedoksi useita kurinpidollisia väitteitä. Hänen väitettiin muun muassa pyytäneen ja saaneen PL Polandilta useaan kertaan kulukorvauksia väitetyistä työmatkoista, jotka todellisuudessa liittyivät ajanjaksoihin, joiden aikana hän oli lomalla, erehdyttäneen PL Italya sellaisten rahamäärien maksatuksessa, joiden tarkoituksena oli turvata hänen Puolan zlotyina vuosilta 2012 ja 2013 saamansa palkkauksen nettoarvo, ilmoittamalla PL Italylle Puolan zlotyn ja euron välisen vaihtokurssin, joka oli virallista vaihtokurssia edullisempi, sekä erehdyttäneen PL Polandin maksamaan hänelle perusteettomasti vuosittaisen rahakorvauksen vuosina 2008–2014 pitämättä jääneistä lomista.
- 11 PL Italy irtisanoi Guidan 28.5.2014 päivätyllä kirjeellä vedoten perusteltuun syyhyn. Hänelle ilmoitettiin samalle päivälle päivätyllä toisella kirjeellä, että hänen työsuhteensa PL Polandiin päättyi.
- 12 Guida haastoi PL Italyn 31.7.2014 Tribunale di Torinon (Torinon alioikeus, Italia), jossa hän vaati irtisanomisensa toteamista perusteettomaksi ja joka tapauksessa lainvastaiseksi sekä PL Italyn velvoittamista maksamaan Italian oikeudessa säädettyt hyvitykset lainvastaisesta irtisanomisesta sekä

korvaamaan hänen irtisanomisensa loukkaavuudesta johtuneen aineettoman vahingon. Guida väitti tältä osin, että häneen kohdistetut kurinpidolliset väitteet oli esitetty liian myöhään ja ne olivat liian yleisluonteisia ja että häneen kohdistetut väitteet olivat paikkansa pitämättömiä.

- 13 PL Italy vastasi alioikeudessa 5.12.2014 ja vaati, että Guidan vaatimukset hylätään. PL Italy vaati vastakanteessa, että Guida velvoitetaan palauttamaan 143 816,29 euroa perusteettomasti saatuja matkakulujen korvauksia, rahakorvauksia pitämättä jääneistä lomista sekä Puolan zlotyn ja euron välisten virheellisten vaihtokurssien soveltamisen vuoksi saatuja liikasuurituksia, ja täsmensi, että PL Poland oli 3.12.2014 päivätyllä asiakirjalla siirtänyt nämä saatavat PL Italylle.
- 14 Guida väitti, että asetuksen N:o 44/2001 20 artiklan 1 ja 2 kohdan ja 6 artiklan 3 alakohdan perusteella Italian tuomioistuimet eivät olleet toimivaltaisia ratkaisemaan PL Italyn nostamaa vastakannetta.
- 15 Tribunale di Torino velvoitti 14.9.2015 julkistetussa tuomiossaan PL Italyn maksamaan Guidalle 100 000 euroa korvauksena loukkaavan irtisanomisen aiheuttamasta henkisestä kärsimyksestä, hylkäsi kanteen muilta osin ja totesi, ettei se ollut toimivaltainen tutkimaan PL Italyn vastakannetta vaan toimivalta sen osalta oli Puolan tuomioistuimilla.
- 16 Alioikeus totesi tältä osin, että Guida oli osoittanut asiakirjanäytöllä, että hänen kotipaikkansa oli Puolassa.
- 17 Se katsoi kuitenkin, että vaikka asetuksen N:o 44/2001 20 artiklan 2 kohdassa säädetään poikkeuksesta työnantajien velvollisuuteen nostaa työntekijöihinsä kohdistuvat kanteet jäsenvaltiossa, jonka alueella työntekijöillä on kotipaikka, tätä poikkeusta sovelletaan vain silloin, kun työnantajan tarkoituksena on vedota omassa oikeuspiirissään syntyneisiin saataviin, mutta sitä ei sen sijaan sovelleta silloin, kun työnantaja vetoaa saataviin, jotka eivät alun perin olleet sen omia ja jotka se on hankkinut sopimusperusteisesti myöhemmin.
- 18 PL Italy valitti tuomiosta ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen Corte d'appello di Torinon (Torinon ylioikeus, Italia) ja vaati tuomion kumoamista siltä osin kuin se velvoitettiin maksamaan korvausta henkisestä kärsimyksestä sekä toisti vastakanteessa esittämänsä vaatimukset.
- 19 Kyseinen tuomioistuin pohtii, onko asetuksen N:o 44/2001 20 artiklan 2 kohdan mukaan työnantajalla, jonka kotipaikka on Euroopan unionin jäsenvaltiossa ja jota vastaan sen entinen työntekijä on asetuksen 19 artiklan mukaisesti nostanut kanteen tämän jäsenvaltion tuomioistuimissa, mahdollisuus nostaa vastakanne tätä työntekijää vastaan siinä tuomioistuimessa, jossa alkuperäinen kanne on vireillä.
- 20 Sen varalta, että tällainen mahdollisuus olisi johdettavissa asetuksen N:o 44/2001 20 artiklan 2 kohdasta, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään, annetaanko tässä säännöksessä toimivalta alkuperäistä kannetta käsittelevälle tuomioistuimelle myös siinä tapauksessa, että työnantajan nostaman vastakanteen kohteena on saatava, jonka on sille siirtänyt toinen henkilö, joka myös on saman työntekijän työnantaja rinnakkaisen työsopimuksen perusteella, ja kun vastakanne perustuu saatavan siirtoa koskevaan sopimukseen, jonka tuomioistuimeen haastettu työnantaja ja saatavan alkuperäinen velkoja ovat tehneet sen jälkeen, kun työntekijä nosti alkuperäisen kanteen.

21 Tässä tilanteessa Corte d'appello di Torino päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko asetuksen (EY) N:o 44/2001 20 artiklan 2 kohdan mukaan työnantajalla, jonka kotipaikka on Euroopan unionin jäsenvaltiossa ja jota vastaan sen entinen työntekijä on (asetuksen 19 artiklan mukaisesti) nostanut kanteen sen valtion tuomioistuimissa, missä työnantajan kotipaikka on, mahdollisuus nostaa vastakanne työntekijää vastaan siinä tuomioistuimessa, jossa alkuperäinen kanne on vireillä?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko asetuksen (EY) N:o 44/2001 20 artiklan 2 kohdan mukaan se tuomioistuin, jossa alkuperäinen kanne on vireillä, toimivaltainen myös siinä tapauksessa, ettei työnantajan nostama vastakanne koske saatavaa, joka on alun perin työnantajan oma, vaan saatavaa, joka on alun perin jonkin toisen tahon (joka on rinnakkaisen työsopimuksen nojalla samanaikaisesti saman työntekijän työnantaja), ja että vastakanne perustuu saatavien siirtoa koskevaan sopimukseen, jonka osapuolina ovat työnantaja ja saatavan alkuperäinen haltija ja joka on tehty työnantajan nostaman päätöksen vireille tulon jälkeen?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

22 Ennakkoratkaisukysymyksillään, jotka on syytä tutkia yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään lähinnä, onko asetuksen N:o 44/2001 20 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että siinä annetaan työnantajalle oikeus nostaa tuomioistuimessa, jossa on vireillä työntekijän laillisesti nostama alkuperäinen kanne, vastakanne, joka perustuu saatavan siirtoa koskevaan sopimukseen, jonka työnantaja ja saatavan alkuperäinen haltija ovat tehneet alkuperäisen kanteen nostamisen jälkeen.

23 Tältä osin on syytä muistuttaa yhtäältä, että asetuksen N:o 44/2001 II luvun 5 jaksossa vahvistetaan työsopimuksesta johtuvien riitojen osalta joukko sääntöjä, joiden tarkoituksena, kuten asetuksen johdanto-osan 13 perustelukappaleesta käy ilmi, on heikomman sopimuspuolen suojeleminen hänen etujensa kannalta suotuisammilla tuomioistuimen toimivaltaa koskevilla säännöksillä (tuomio 14.9.2017, Nogueira ym., C-168/16 ja C-169/16, EU:C:2017:688, 49 kohta).

24 Mainittujen sääntöjen mukaan työntekijä voi nimittäin nostaa työnantajaansa vastaan kanteen siinä tuomioistuimessa, jonka hän katsoo olevan lähinnä etujaan, sillä tavoin, että hänellä on mahdollisuus saattaa asia vireille sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, jossa työnantajalla on kotipaikka, tai sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa työntekijä tavallisesti työskentelee, taikka silloin, kun työtä ei tehdä yhdessä ja samassa maassa, sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa on toimipaikka, joka on ottanut työntekijän työhön. Kyseisen jakson säännöksissä myös rajoitetaan työnantajan, joka nostaa kanteen työntekijää vastaan, mahdollisuutta valita oikeuspaikka ja mahdollisuutta poiketa asetuksessa vahvistetuista toimivaltasäännöistä (tuomio 14.9.2017, Nogueira ym., C-168/16 ja C-169/16, EU:C:2017:688, 50 kohta).

25 Toisaalta asetuksen N:o 44/2001 II luvun 5 jaksoon kuuluvat säännökset ovat luonteeltaan paitsi erityisiä myös tyhjentäviä (tuomio 14.9.2017, Nogueira ym., C-168/16 ja C-169/16, EU:C:2017:688, 51 kohta).

26 Vastakanteiden osalta asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 3 alakohdassa tarkoitettu sääntö on sisällytetty kyseisen asetuksen 20 artiklan 2 kohtaan (tuomio 22.5.2008, Glaxosmithkline ja Laboratoires Glaxosmithkline, C-462/06, EU:C:2008:299, 22 kohta).

- 27 Suoraan asetuksen N:o 44/2001 20 artiklan 2 kohdan sanamuodosta ilmenee kuitenkin, että se seikka, että työntekijä käyttää hyväkseen itselleen edullisempia toimivaltasääntöjä, ei voi vaikuttaa oikeuteen nostaa vastakanne siinä tuomioistuimessa, jossa alkuperäinen kanne on vireillä.
- 28 Tästä seuraa, että työntekijän suojelua koskevan tavoitteen saavuttamiseksi riittää, että työntekijän oikeutta valita kanteensa tutkimiseen toimivaltainen tuomioistuin kunnioitetaan, joten mahdollisuutta tämän kanteen tutkimiseen yhdessä asetuksen N:o 44/2001 20 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun vastakanteen kanssa ei ole syytä rajoittaa.
- 29 Vastakanteen käsitteestä, jota ei ole määritelty asetuksen N:o 44/2001 20 artiklan 2 kohdassa, on otettava tämän tuomion 26 kohdassa todetun mukaisesti huomioon asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 3 alakohtaan sisältyvä vastakanteen käsite sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä tulkinnut. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä nimittäin ilmenee, että on hyvän lainkäytön mukaista, että erityinen oikeuspaikka vastakanneasiassa sallii sen, että asianosaiset selvittävät samassa oikeudenkäynnissä ja samassa tuomioistuimessa kaikki keskinäiset vaatimuksensa, joilla on yhteinen alkuperä. Näin vältetään lukuisia turhia oikeudenkäyntejä (tuomio 12.10.2016, *Kostanjevec*, C-185/15, EU:C:2016:763, 37 kohta).
- 30 Tällainen alkuperäisen kanteen ja vastakanteen yhteinen alkuperä voi olla joko sopimuksessa taikka julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksensa 42 kohdassa toteamin tavoin myös pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tosiasiallisessa tilanteessa.
- 31 Tältä osin on syytä muistuttaa, että Guida oli tehnyt työsopimuksen PL Italian kanssa, joka omistaa PL Polandin kokonaan, ennen kuin hän teki sen kanssa ”rinnakkaisen” erityisen työsopimuksen, johon PL Italy perustaa vastakanteensa. Vaikka Guidan vireille panema oikeudenkäynti koskee alkuperäistä sopimusta, PL Italy on irtisanonut Guidan – joka tässä oikeudenkäynnissä riitauttaa irtisanomisensa – samoista syistä, joihin PL Italy nostama vastakanne perustuu.
- 32 Tässä tilanteessa on katsottava, että Guidan ja PL Italian toisiinsa kohdistamilla vaatimuksilla on tämän tuomion 29 kohdassa viitatussa oikeuskäytännössä tarkoitettu yhteinen alkuperä ja että tuomioistuin, jossa alkuperäinen kanne on vireillä, on siten toimivaltainen tutkimaan vastakanteen.
- 33 Lopuksi on todettava, että koska työnantaja ei tiedä etukäteen, missä tuomioistuimessa työntekijä nostaa alkuperäisen kanteen, sillä seikalla, että työnantaja on hankkinut vastakanteen perusteena olevat saatavat vasta asian tultua vireille kyseisessä tuomioistuimessa, ei voi olla merkitystä.
- 34 Kaikesta edellä todetusta seuraa, että asetuksen N:o 44/2001 20 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että siinä annetaan pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa työnantajalle oikeus nostaa tuomioistuimessa, jossa on vireillä työntekijän laillisesti nostama alkuperäinen kanne, vastakanne, joka perustuu saatavan siirtoa koskevaan sopimukseen, jonka työnantaja ja saatavan alkuperäinen haltija ovat tehneet alkuperäisen kanteen nostamisen jälkeen.

Oikeudenkäyntikulut

- 35 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 20 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että siinä annetaan pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa työnantajalle oikeus nostaa tuomioistuimessa, jossa on vireillä työntekijän laillisesti nostama alkuperäinen kanne, vastakanne, joka perustuu saatavan siirtoa koskevaan sopimukseen, jonka työnantaja ja saatavan alkuperäinen haltija ovat tehneet alkuperäisen kanteen nostamisen jälkeen.

Allekirjoitukset